

Beleidsplan stichting Persvrijheidsfonds

2019 - 2023

Stichting Persvrijheidsfonds
Johannes Vermeerstraat 22
1071 DR Amsterdam
Telefoon: 020 30 39 700
Email: mail@persvrijheidsfonds.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
1. Missie, Visie, Strategie en Doelstelling	5
1.1 Missie	5
1.2 Visie	5
1.3 Strategie	5
1.4 Doelstelling	5
2. Projecten en Resultaten	6
2.1 Festival van het vrije woord	6
2.2 Persvrijheidsmonitor	6
2.3 Nationaal onderzoek naar bedreigingen van Nederlandse journalisten	6
2.4 Stuurgroep Geweld en Agressie tegen Journalisten	7
2.5 Wet Bronbescherming	7
3. Fondsenwerving en –beheer	8
3.1 Fondsenwerving	8
3.2 Beheer fondsen	8
4. Besteding van middelen	9
4.1 Beoordelingscriteria	9
4.2 Besteding vermogen	9
5. Achtergrondinformatie	10
5.1 Contactgegevens	10
5.2 Bestuur	10
5.3 Bestuursleden	10
6. Werkwijze bestuur	11
6.1 Werkzaamheden bestuur	11
6.2 Procedure bij subsidieaanvragen	11

Voorwoord

Jaarlijks raken duizenden journalisten in de wereld door hun vak in de problemen. Camera's en computers worden vernield om te verhinderen dat zij hun nieuws wereldkundig maken. Anonieme dreigtelefoontjes, politie-invallen en arrestaties zijn geen uitzondering meer. En het gaat steeds verder: van lichamelijk letsel tot moord. Het Persvrijheidsfonds geeft financiële steun aan journalisten, programmamakers en cameramensen die door hun vak in risicovolle omstandigheden verkeren.

Elke mediaspecialist mag bij het Persvrijheidsfonds aankloppen als zijn/haar werk en bewegingsruimte als journalist in het geding is. Vrije nieuwsgaring is een recht waar we bijzonder zuinig op moeten zijn. Het Persvrijheidsfonds, dat in oktober 2017 haar tienjarig bestaan vierde, wil graag bijdragen aan de mogelijkheden van journalisten om zo vrij mogelijk hun werk te kunnen doen.

Stichting Persvrijheidsfonds, opgericht en notarieel geregistreerd op 2 november 2007, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en aangemeld bij de Belastingdienst wil graag de ANBI-status aanvragen. Deze ANBI-status heeft als voordeel dat organisaties en particulieren hun giften kunnen aftrekken van de belasting en de stichting gevrijwaard wordt van het betalen van belasting over giften en schenkingen. Voor het verkrijgen van de status Algemeen Nut Beogende Instelling is het noodzakelijk om een beleidsplan op te stellen. Bij het schrijven van dit beleidsplan is met de eisen van de ANBI rekening gehouden.

Dit beleidsplan geeft inzicht in:

- Missie, Visie, Strategie en Doelstelling
- Projecten en Resultaten
- Fondsenwerving en –beheer
- Besteding van middelen
- Achtergrondinformatie
- Werkwijze bestuur

Dit beleidsplan is geschreven voor een periode van vijf jaar namelijk: 2019 - 2023.

Folkert Jensma, voorzitter.

Inleiding

Ook in Nederland komen huiszoekingen voor, af luister praktijken, arrestaties, hechtenis en andere vormen van intimidatie. Journalisten worden bijvoorbeeld gesaboteerd met lange en dure procedures. Wie dat meemaakt weet een volgende keer wat hem te wachten staat. Dan kijk je al gauw 'beter' uit. Voor je het weet wordt een journalist voorzichtig, worden risico's vooral gemeden en wordt er eerder halt gehouden. In het mediarecht heet dat het 'chilling effect' – de moed die vanzelf in de schoenen zakt bij de gedachte binnenkort voor de rechter te moeten verschijnen. Dat is dus niet goed voor een democratische rechtsstaat. Het Persvrijheidsfonds staat dan naast de journalist en diens uitgever. Het fonds steunt ook de online media moreel en financieel in een tijd waarin steeds vaker belangrijke journalistiek niet meer in vast dienstverband wordt bedreven maar door freelancers.

Het Persvrijheidsfonds staat voor het verdedigen van de persvrijheid in de ruimste zin van het woord en voor het starten en ondersteunen van juridische procedures met een principiële karakter. Tevens staat het Persvrijheidsfonds voor het -onder meer in rechte- kunnen aanvechten en/of bestrijden van alle door de overheid of anderen direct of indirect opgeworpen belemmeringen.

1. Missie, Visie, Strategie en Doelstelling

1.1 Missie

In 2007 werden de journalisten Joost de Haas en Bart Mos gedagvaard door de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) omdat zij weigerden hun bronnen prijs te geven na de volg- en afluisteractiviteiten van die dienst. Het ging zelfs zo ver dat de journalisten zijn gegijzeld om toch te praten. Dit was de directe aanleiding voor het Genootschap van Hoofdredacteuren en de Nederlandse Vereniging van Journalisten om het initiatief te nemen tot het oprichten van het Persvrijheidsfonds. De zaak van De Haas en Mos sleepte zich voort van procedure tot procedure tot 2012 toen Nederland door de hoogste Europese rechter op de vingers is getikt voor het niet naleven van het recht op journalistieke bronbescherming. Het Persvrijheidsfonds heeft deze procedures tot aan het Europese Hof toe gesteund. Ook in de daaropvolgende jaren is het Persvrijheidsfonds ervoor blijven pleiten om een wet aan te nemen die de bronbescherming van journalisten waarborgt.

1.2 Visie

Het Persvrijheidsfonds komt in actie als de persvrijheid in het gedrang komt. Door actieve informatieverstrekking en het gevraagd en ongevraagd leveren van advies aan de overheid, brengen we het belang van persvrijheid onder de aandacht. Het Persvrijheidsfonds staat pal voor persvrijheid en voor de vrijheid van nieuwsgaring. De media moet zo ongehinderd mogelijk informatie kunnen verzamelen en verspreiden. Het Persvrijheidsfonds pleit voor vrije nieuwsgaring op publieke plaatsen en vindt dat journalisten toegang moeten krijgen tot relevante documenten. De vergaarde informatie moeten zij zonder bemoeienis van overheid en uitgevers kunnen publiceren.

1.3 Strategie

- Het entameren en ondersteunen van juridische procedures met een principiële karakter, die het de beroepsgroep mogelijk blijft maken in zoveel mogelijk vrijheid haar werk te kunnen doen;
- Het verdedigen van de persvrijheid in de ruimste zin van het woord;
- Gelden ter beschikking stellen voor het voeren van principiële procedures die de persvrijheid van de Nederlandse media en meer specifiek het werken van die media in de meest optimale ongehinderde omstandigheden mogelijk moet maken;
- Het -onder meer in rechte- aanvechten en/of bestrijden van alle door de overheid of anderen direct of indirect opgeworpen belemmeringen, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

1.4 Doelstelling

In de komende jaren wil het Persvrijheidsfonds de volgende doelen bereiken:

- Zichtbaarder maken van het fonds;
- Bewustzijn vergroten van journalisten op het gebied van preventie en scholing m.b.t. geweld;
- Procedures vaststellen over maatregelen na een incident inclusief melding of aangifte en nazorg;
- Implementatie van een veiligheidsplan voor freelance journalisten;
- Collectieve norm vaststellen zodat duidelijk is welk agressief en intimiderend gedrag niet acceptabel wordt bevonden en altijd zal leiden tot actie vanuit de werkgever/journalisten.
- App GTM (Geweld Tegen Media) ontwikkelen met praktische zaken zoals: wat zijn strafbare feiten, hoe moet ik aangifte doen, en hoe kan ik omgaan met een serieuze bedreiging.
- Draagvlak en opleidingstrajecten creëren om journalisten weerbaar te maken tegen agressie en intimidatie.

2. Projecten en Resultaten

Het Genootschap van Hoofdredacteuren en de Nederlandse Vereniging van Journalisten hebben het Persvrijheidsfonds opgericht met het doel principiële zaken financieel te ondersteunen. Het Persvrijheidsfonds wil voorkomen dat de geloofwaardigheid en de neutraliteit van de pers door ingrepen van overheid of anderen wordt bedreigd. Gedurende het hele jaar staat de stichting ter beschikking van de media om morele en/of financiële steun te verlenen. Het betreft onder andere zaken zoals:

- Inbreuk op de bronbescherming;
- Verzet tegen het feit dat de pers als verlengstuk van justitie gaat dienen;
- Als er onterecht een beroep wordt gedaan op journalistiek video- of fotomateriaal.

2.1 Festival van het vrije woord

Sinds 2007 organiseert het Persvrijheidsfonds op 3 mei in samenwerking met het *Comité Dag van Persvrijheid* de Nederlandse *Dag van de Persvrijheid*. Tijdens dit jaarlijks terugkerend nationale en internationale festival vraagt het Persvrijheidsfonds samen met mediaorganisaties aandacht voor de persvrijheid in binnen- en buitenland.

2.2 Persvrijheidsmonitor

In 2009 is het Persvrijheidsfonds gestart met de persvrijheidsmonitor, die een digitaal overzicht geeft van juridische ontwikkelingen op het gebied van de persvrijheid. De database wordt steeds aangevuld met nieuwe concrete voorvallen en is voor iedereen gratis en digitaal toegankelijk. Het doel van de monitor is het verstrekken van een actueel overzicht van gebeurtenissen op het gebied van de persvrijheid in Nederland. De monitor wordt aangevuld door twee specialisten op het gebied van de persvrijheid namelijk mr. Otto Volgenant, advocaat en partner bij Boekx Advocaten, die regelmatig principiële procedures voert waarin de uitingsvrijheid en de vrijheid van nieuwsgaring centraal staan. De andere specialist is dr. Tarlach McGonagle, werkzaam bij het Instituut voor Informatierecht van de UvA en gespecialiseerd in internationale en Europese mensenrechten, onder meer op het gebied van vrijheid van meningsuiting en mediarecht. Op basis van de geregistreerde incidenten maken Volgenant en McGonagle jaarlijks een juridische analyse die gepresenteerd wordt tijdens de Het Festival van het Vrije Woord of de Dag van de Persvrijheid.

2.3 Nationaal onderzoek naar bedreigingen van Nederlandse journalisten

In mei 2017 hebben voormalig ombudsman Alex Brenninkmeijer en criminoloog Marjolein Odekerken, in opdracht van onder meer het Persvrijheidsfonds, onderzoek gedaan naar bedreigingen van Nederlandse journalisten. In het rapport 'een dreigend klimaat' is 61% van de 638 ondervraagde journalisten weleens geïntimideerd tijdens het werk. Jaarlijks heeft 43% van de journalisten te maken met bedreiging, bij 22% gebeurt dit maandelijks en bij 7% komen de bedreigingen zelfs wekelijks voor. De daders zijn vaak burgers die journalisten op straat of via sociale media bedreigen. Helaas blijkt deze vorm van intimidatie soms effectief te zijn, want in 38% van de gevallen zijn fysieke bedreigingen een reden om de reportage af te breken. In 2009 was dit percentage nog 20%. Bijna een derde van de ondervraagde journalisten heeft de neiging om bepaalde locaties te vermijden of terughoudend te zijn op sociale media. Door dit onderzoek naar geweld en bedreiging tegen journalisten mede financieel te ondersteunen bevestigt het fonds haar doelstelling om de journalistieke beroepsgroep in staat te stellen haar werk zo vrij mogelijk te kunnen verrichten.

2.4 Stuurgroep Geweld en Agressie tegen journalisten

Het eerdergenoemde rapport van Brenninkmeijer en Odekerken, was de directe aanleiding tot het oprichten van de Stuurgroep Geweld en Agressie tegen Journalisten. Bestudering van de resultaten van het onderzoek leidde ertoe dat het bestuur van het Persvrijheidsfonds tot de slotsom kwam dat er een meer gecoördineerde aanpak nodig is bij bedreigingen van Nederlandse journalisten. Het doel van de stuurgroep is ervoor te zorgen dat OM, Politie en de beroepsgroep meer prioriteit gaan geven aan het aanpakken van bedreigingen en geweld tegen journalisten. Ook zijn er nadere waarborgen besproken om verdere inbreuken op bronbescherming te voorkomen. Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid heeft dit akkoord op 19 juli 2018 bekrachtigd en de gemaakte afspraken worden vastgelegd in een Protocol Geweld tegen Media. Het Persvrijheidsfonds zal eventuele procedures die naar aanleiding van deze meldingen gestart worden financieel ondersteunen.

Hieronder een overzicht van de afspraken tussen de Stuurgroep met Politie en OM:

- Eenduidige registratie van meldingen en aangiftes van journalisten door politie en OM;
- Hoge prioriteit aan de opsporing en vervolging van agressie en geweld tegen journalisten door politie en het Openbaar Ministerie;
- Aandacht voor de kwaliteit van onderzoeken en processen-verbaal;
- Lik op stuk wordt zo veel mogelijk toegepast, (super)snelrecht/ZSM;
- Schade wordt zoveel mogelijk verhaald op de dader;
- Openbaar Ministerie hanteert een hogere strafeis die wordt vastgelegd in een richtlijn;
- Slachtoffers en de werkgever worden optimaal geïnformeerd over hun positie en mogelijkheden in het strafproces en de strafrechtelijke afhandeling van de zaak;
- Actief communicatiebeleid (uitdragen van successen) is onderdeel van deze aanpak.

2.5 Wet Bronbescherming

Nog een recent succes in het kader van de persvrijheid is de Wet Bronbescherming in Strafzaken die geldt vanaf 1 oktober 2018, na een discussie en wetgevend traject van 30 jaar. Het Persvrijheidsfonds is blij dat deze wet nu eindelijk van kracht is want te lang werd bronbescherming door de politiek gezien als “een privilege van journalisten”, dat ze alleen bij goed gedrag zouden verdienen. De kern is echter dat het geen voorrecht voor journalisten is, maar dat het bij dit recht gaat om de bescherming van de achterliggende bronnen van journalisten. Daarvoor is geen scherpe definitie of ethische regulering van het vak nodig. Klokkenluiders betalen vaak een hoge prijs voor hun rol richting de media. Daarom is het garanderen van anonimiteit bij een gang naar de media van wezenlijk belang. Bronnen moeten een stem krijgen en naar buiten kunnen komen, zonder dat ze kwetsbaar zijn. Alleen dan kan de journalistiek goed functioneren en krijgt ze inzicht en toegang tot misstanden.

3. Fondsenwerving en -beheer

3.1 Fondsenwerving

Het startkapitaal van het Persvrijheidsfonds was een gift van de Nederlandse Vereniging van Journalisten ad € 114.000 afkomstig van de opgeheven en failliete stichting Vrije Kommunikatie. Het vermogen van het Persvrijheidsfonds wordt gevormd door schenkingen, subsidies, donaties en acquisitie van het bestuur. De bestuursleden van de stichting benaderen organisaties en bedrijven in hun netwerk zodat de financiële ondersteuning aan de media gecontinueerd wordt. Door de ANBI-status aan te vragen wil het bestuur het voor organisaties en particulieren aantrekkelijker te maken om donaties te doen aan het Persvrijheidsfonds omdat de donateurs hun giften kunnen aftrekken van de belasting en de stichting gevrijwaard is van het betalen van belasting over de giften en schenkingen.

De afgelopen tien jaar heeft het fonds diverse donateurs gehad zoals:

- Financieele Dagblad
- Kennedy Van der Laan
- IFJ (International Federation of Journalists)
- NDP
- Nederlands Genootschap van Hoofdredacteurs
- NTR
- NVJ
- NUV
- Stichting Reprorecht
- RTL
- Sanoma
- Talpa TV, voorheen SBS Productions
- Stichting Democratie en media
- RPO (Regionale Publieke Omroep, voorheen stichting Roos)
- Stimuleringsfonds voor de Journalistiek

3.2 Beheer van fondsen

Het beheer van het vermogen van het Persvrijheidsfonds vindt op zorgvuldige wijze plaats. De individuele bestuursleden kunnen niet afzonderlijk over de fondsen beschikken. Aan het eind van ieder boekjaar, dat loopt van januari tot en met december, worden de jaarstukken van het afgelopen boekjaar op voordracht van de penningmeester, door het bestuur vastgesteld. Daarna wordt een jaarverslag gemaakt waarvan alle ondersteuners en donateurs een exemplaar ontvangen. Op de website van het Persvrijheidsfonds staan alle digitale jaarverslagen ter inzage.

4. Besteding van middelen

4.1 Beoordelingscriteria

Het bestuur heeft een aantal criteria bepaald op grond waarvan zaken in aanmerking komen voor financiering. Het verstrekken van een financiële bijdrage zal slechts geschieden wanneer het bestuur de overtuiging heeft gekregen dat de in de statuten aangegeven doelen kunnen worden bereikt en dat haar financiële middelen toereikend zijn. Het fonds behoudt zich te allen tijde het recht voor om zelf over een eventueel steunverzoek een eindoordeel te vellen. Hiertegen is geen beroep mogelijk. Het fonds levert een gemaximeerde bijdrage, inclusief btw. Uitgangspunt is dat het fonds niet de gehele procedure financiert en dat indien de kosten in een procedure op de wederpartij kunnen worden verhaald het fonds tenminste naar evenredigheid de betaalde bijdrage retour ontvangt. Bij de aanvraag dient duidelijk te worden gemaakt in hoeverre andere partijen de zaak waarvoor steun wordt gevraagd, ook steunen.

De afgelopen 10 jaar zijn ten behoeve van verscheidene procedures financiële subsidies verleend in de volgende categorieën:

- Procedures tegen publicatieverboden;
- Procedures tegen de gebrekkige beveiliging van Schiphol;
- Wob-procedures tegen de Nederlandse staat over toegang tot dossiers en informatie;
- Procedures tegen interview- uitzendingsverboden.

Daarnaast heeft het Persvrijheidsfonds ook gezamenlijke acties ondernomen met de Nederlandse Vereniging van Journalisten en andere branche organisaties waarbij zowel financiële als morele steun werd verleend. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Het journalistiek gebruik van drones;
- Procedure tegen het staatstoezicht op gebruikt fotomateriaal;
- Procedure tegen dataretentie + bewaarplicht;
- De wet Bronbescherming.

4.2 Besteding vermogen

Alle uitgaven van de stichting worden uit de rente van het kapitaal en andere inkomsten van de stichting vergoed. Voor elke opname van gelden is een uitdrukkelijk daartoe genomen bestuursbesluit noodzakelijk. Elke aanvraag om een financiële bijdrage van het Persvrijheidsfonds dient schriftelijk te geschieden door een verzoek te richten aan het bestuur van het Persvrijheidsfonds. De aanvraag moet voorzien zijn van een motivering waarin aangegeven wordt op welke wijze de financiële bijdrage zal worden gebruikt. Tevens moet de brief voorzien zijn van kopieën van stukken die de aanvraag onderbouwen.

5. Achtergrondinformatie

5.1 Contactgegevens

Johannes Vermeerstraat 22

1071 DR Amsterdam

Tel.: 020 30 39 700

Email: mail@persvrijheidsfonds.nl

KvK-nummer: 34286584

RSIN/fiscaal nummer: 8186 50 8500

Bankrekening: NL40 INGB 0667103511

5.2 Bestuur

Het bestuur bestaat uit zes personen waarvan de voorzitter, secretaris en de penningmeester het Dagelijks Bestuur vormen. Er wordt minimaal twee maal per jaar vergaderd en verder houden de bestuursleden elkaar via de mail op de hoogte van ontwikkelingen. Subsidieaanvragen worden per mail of in een conference call in behandeling genomen. De bestuursfuncties zijn onbezoldigd dus de leden zijn vrijwilligers die geen vergoeding voor hun werkzaamheden ontvangen. De stichting heeft geen werknemers in dienst. Alle besluiten, beleidsmatig en financieel, worden unaniem genomen.

5.3 Bestuursleden

Het huidige bestuur van het Persvrijheidsfonds bestaat uit de volgende personen:

- Folkert Jensma, voorzitter, ex-hoofdredacteur NRC Handelsblad, nu juridisch commentator en verslaggever NRC.
- Thomas Bruning, secretaris, Algemeen Secretaris NVJ, jurist.
- Auke Visser, penningmeester, voorheen algemeen directeur Sanoma Men's Magazines, nu zelfstandig mediaconsulent en voorzitter EMMA (European Magazine Media Association).
- Bart Brouwers, hoogleraar journalistiek in Groningen en oprichter van E52. Oud-hoofdredacteur van Dagblad De Limburger, dagblad Spits en het lokale platform dichtbij.nl.
- Mariëtte Wolf, mediahistoricus en programmaleider van het onderzoek Dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950. Oud-directeur van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten en van het Persmuseum.
- Ward Wijndelts, hoofdredacteur Vrij Nederland, werkte van 2001-2017 voor NRC Media. Daarvoor was hij literair verslaggever voor NRC Handelsblad, ook was hij plaatsvervangend chef bij nrc.next.

Voormalige bestuursleden:

- Ron Abram †
- Kees Schaepman
- Frits van Exter
- Inge Brakman
- Maria Henneman
- Erik Jurgens
- Bert Tichelaar

6. Werkwijze bestuur

6.1 Werkzaamheden bestuur

Het bestuur heeft de taken verdeeld. Het Dagelijks Bestuur neemt het voortouw bij alle vormen van communicatie in nauw overleg met de overige bestuursleden. De penningmeester is verantwoordelijk voor het financieel beheer. De werkzaamheden van het DB omvatten:

- Overleg met diverse instanties en overheden;
- Acquisitie, contact met sponsors, samenwerkingspartners en fondsen;
- PR en communicatie;
- Het doorgeven van recente ontwikkelingen via de website;
- Financieel beheer, overleg en besteding van het vermogen.

6.2 Procedure bij subsidieaanvragen

Op de website van het Persvrijheidsfonds staat precies vermeld hoe een subsidieverzoek schriftelijk of digitaal ingediend kan worden. De aanvraag wordt in beginsel gedaan door de betrokken journalist of het betrokken medium, eventueel voorzien van een nadere toelichting door een gemachtigde, advocaat of jurist. De aanvrager wordt verzocht in te gaan op de volgende drie punten:

1. Op welke wijze wordt (worden) u en/of daarmee uw vakgenoten belemmerd in de uitoefening van het vak?
2. Indien relevant: in hoeverre heeft u zelf voldaan aan de correcte en zorgvuldige uitoefening van het vak?
3. Voor welk bedrag zoekt u steun bij het fonds en hoe groot is dat bedrag ten opzichte van de totale kosten van de procedure? Wordt uw zaak door anderen gesteund, dan willen we graag weten wie de medefinanciers zijn en tegen welk bedrag.

Per mail of brief krijgt de aanvrager een gemotiveerde reactie over de toekenning of afwijzing van het subsidieverzoek. Bij toekenning wordt vermeld dat de subsidie een tegemoetkoming betreft in de te maken juridische kosten in een nader omschreven procedure, of dat het een bijdrage betreft voor een specifiek onderzoek. De subsidie heeft alleen betrekking op de te maken kosten nadat het bestuur van het Persvrijheidsfonds er een beslissing over heeft genomen of op een eerdere datum indien dat door het bestuur is afgesproken.

De gangbare procedure is dat de subsidie wordt verleend in de vorm van een renteloos voorschot dat wordt omgezet in een definitieve bijdrage indien na afronding van de procedure komt vast te staan dat de kosten niet verhaalbaar zijn op de wederpartij.

Nadat de betreffende facturen zijn ontvangen, gaat het Persvrijheidsfonds over tot uitbetaling van het toegezegde bedrag. In de toekenningsbrief en in de algemene voorwaarden is ook opgenomen dat de afgesproken subsidie binnen twee jaar na afronding van de procedure komt te vervallen als die nog niet is gedeclareerd.